

**POLONIA,
UN EXEMPLU
DEMN DE URMAT
PENTRU MOLDOVA**

*Doctor Honoris Causa al AȘM
Bronislaw KOMOROWSKI,
Președintele Poloniei*

*POLAND, A WORTHY EXAMPLE FOR
MOLDOVA*

I think this title is an award for an enthusiastic historian, who chose the path of building the present and the future, rather than investigating the past. In my view, Poland's road to the European Union is an important example for the people from this part of Europe, which was hit in a special way by the history, through the experience of those two totalitarian regimes. It is an important road for all those, who have followed the path from totalitarianism to freedom. Poland's Wind of freedom and the effectiveness of Polish solidarity have strengthened the democratic aspirations of our neighbors. Here, in the Republic of Moldova you have already started to build your European future. You have a goal, a vision and friends, Poland being one of them. You have chosen a good path, you are surely going to win the wind-averse and the boat, called Republic of Moldova, will soon anchor in a safe harbor – in Europe.

-Stimate Domnule Președinte,
Stimate Domnule Președinte al Academiei de Științe a Moldovei,
Stimați Profesori,
Cercetători și tineri prieteni moldoveni,
Stimați oaspeți invitați astăzi aici!

Cred că acest titlu reprezintă o recompensă pentru un istoric pasionat, care a ales calea nu atât de a cerceta trecutul, cât de a construi ziua de astăzi și viitorul. Vă mulțumesc din suflet pentru această distincție deosebită!

Le mulțumesc tuturor celor care înțeleg că titlul de *Doctor Honoris Causa* este acordat nu pentru studiile științifice, ci pentru participarea în schimbarea efectivă a realității noastre, care constă de asemenea în trecerea peste ceea ce a fost rău în istoria pe care au experimentat-o cele două popoare – și cel polonez, și cel moldovean. *Doctoratul Honoris Causa* acordat de către Academia de Științe a Moldovei îl primesc, stimate Doamne și stimați Domni, ca o expresie a recunoștinței față de poporul meu,

pentru rolul pe care l-a jucat, îl joacă și dorește să îl joace de acum încolo în Europa.

Drumul Poloniei către Uniunea Europeană reprezintă, după părerea mea, o experiență importantă pentru toate popoarele din această regiune a Europei, lovite în mod deosebit de către istorie, prin destinul rău, experiența celor două totalitarisme, și a celui brun, și a celui roșu. Este un drum important pentru toți cei care au parcurs calea de la dictatură la libertate.

În anul 1980 ne-am uimit pe noi înșine în Polonia și am uimit întreaga lume prin capacitatea noastră de autoorganizare și de rezistență împotriva regimului comunist. Nu a fost un lucru ușor. La început s-au ridicat câteva persoane. Apoi au fost sute și mii de oameni, iar în anul 1980 se formase deja mișcarea poloneză Solidaritatea, cu zece milioane de membri. Aceasta a precedat marea izbucnire pentru libertate, încheiată victorios.

Pe parcurs ne-am confruntat cu introducerea Legii Marțiale, cu tancuri pe străzile orașelor poloneze, cu dramatismul focurilor de arme trase împotriva muncitorilor polonezi, cu lagărele și internările. A urmat starea de nesiguranță, teama pentru viitorul patriei, pentru viitorul celor apropiați, a familiilor.

De aici și judecata înțeleaptă de pe ambele părți ale baricadei de atunci. Polonezii, și cei din mișcarea Solidaritatea, și cei din partea guvernării, au inițiat o dezbatere, în condiții dificile, fără mari sortiri de izbândă. Au identificat o modalitate de a face revoluție fără vărsare de sânge, de a întreprinde schimbări evolutive, care au adus șansa de libertate pentru Polonia și pentru alte țări din Europa Centrală și de Est.

În urma deciziilor luate de Masa Rotundă au putut fi organizate primele alegeri parlamentare libere, în cadrul cărora vocea societății a început să se facă auzită. Nu au fost alegeri pe deplin democratice, însă ele au arătat voința și hotărârea poporului, au deschis drumul primului guvern necomunist din Polonia, a guvernului condus de mâna curajoasă și înțeleaptă a lui Tadeusz Mazowiecki, primul premier necomunist din întreaga Europă de Est.

Suflul libertății din Polonia și eficacitatea solidarității poloneze au întărit aspirațiile prodemocratice ale vecinilor noștri. În curând, a căzut Zidul de la Berlin, a avut loc revoluția de catifea din Cehoslovacia, s-au accelerat schimbările în România, Bulgaria, Ungaria. Popoarele aservite de comunism în partea noastră a continentului au început să străbată drumul spre acel loc râvnit dintotdeauna de inimile noastre – Drumul spre Vest, către participarea cu drepturi depline la cultura, la soluțiile politice ale întregii Europe.

Polonezii au reușit să facă atunci o breșă mare în cortina de fier, care timp de zeci de ani împărțea Europa în două – într-o parte mai bogată și una mai săracă, într-o parte democratică și una totalitară, care diviza continentul în cei care avuseseră șansa unei dezvoltări normale și cei care fuseseră privați de această șansă. Prin această breșă am trecut de partea cealaltă, de partea unei lumi democratice, de partea unei lumi cu o economie liberă, cu o economie de piață. Am luat direcția integrării europene. Acest drum a însemnat în primul rând schimbarea internă, schimbarea politică, economică și culturală care a avut loc în Polonia și în multe alte țări ale regiunii noastre.

-Stimate Doamne și stimați Domni!

Adesea auzim astăzi că Vestul, în special Europa, e în criză. Este adevărat, băntuie recesiunea economică. Există probleme care nu sunt primele și nu vor fi nici ultimele. Însă de multe ori ne scapă faptul că Uniunea Europeană, cu cei peste 500 de milioane de cetățeni din țările membre, rămâne și va fi în continuare cea mai mare economie a lumii, al cărei produs intern brut depășește astăzi 17 bilioane de dolari americani, iar PIB-ul pe locuitor este de treizeci și patru de mii de dolari. Merită să avem în vedere acest fapt atunci când măsurăm și comparăm, de asemenea, experiența și nivelul de trai din țările care fie că au aderat la Uniunea Europeană nu demult, fie că pretind să i se alăture. Conform puterii de cumpărare din anul 2011, PIB-ul pe locuitor în Polonia este astăzi de peste 20 de mii de dolari. Aceasta este măsura diferenței, însă tot aceasta este și măsura succesului obținut, pentru că merită să ținem minte, iar noi în Polonia de asemenea uităm acest lucru, că în punctul de pornire Polonia per ca-

pita a avut un produs intern brut mult mai mic de împărțit, decât astăzi. Am mărit cu aproape 100% sumele noastre, pe care astăzi le putem împărți, cu titlul de dezvoltare economică.

Uniunea Europeană este o comunitate stabilă a păcii și a dezvoltării echilibrate. Chiar dacă Europa și Statele Unite nu vor mai avea o poziție precum cea din ultimii zeci de ani, în continuare vor rămâne poli cheie ai lumii secolului XXI. Vor rămâne, de asemenea, fără îndoială, cele mai bogate părți ale lumii. Despre acest lucru se ține minte în multe regiuni ale lumii, atunci când se compară diferite situații. Câteodată chiar în Europa se uită acest lucru prea ușor.

Solidaritatea care a ghidat opoziția poloneză, iar ulterior transformările de după anul 1989 se constituie de asemenea în una dintre valorile fundamentale ale Europei contemporane. Începând cu anul 2004, UE depune multe eforturi pentru a uni continentul divizat până nu demult de cortina de fier, iar după căderea acesteia – separat de diferite bariere în care popoarele Europei de Vest și ale Europei Centrale și de Est au fost nevoite să acționeze și să funcționeze.

Energia libertății, care un timp a dormitat în noi toți, a învins și învinge aceste divizări ce constituie moștenirea unei istorii grele. Datorită unor astfel de mecanisme, precum politica de coeziune sau politica agricolă comună, sunt șanse în ceea ce privește micșorarea diferențelor la nivelul dezvoltării statelor ce fac parte din Uniunea Europeană. Acesta este în continuare unul dintre motoarele de dezvoltare economică în Europa și în lumea întreagă. Reformele poloneze, pe care le realizăm în mod consecvent încă de la începutul anilor nouăzeci, au sprijinul instituțiilor comunitare.

Ceremonia de conferire a titlului de Doctor Honoris Causa al AȘM președintelui Poloniei Bronislaw Komorowski.
3 decembrie 2012

Noi în Polonia câteodată singuri ne întrebăm, unde este sursa succesului economic și politic indiscutabil al țării noastre? Se pare că sursele sunt și reformele curajoase de la sfârșitul anilor optzeci - începutul anilor nouăzeci, dar și capacitatea de coroborare a acestor reforme dificile, a efectelor obținute de pe urma lor cu un impuls suplimentar numit fondurile europene.

Datorită perseverenței, spiritului întreprinzător, dar și a hărniciei polonezilor, combinate cu practicile, experiența și cunoștințele europene acumulate timp de două decenii, economia poloneză crește neîncetat. Polonia a devenit a șasea economie a Uniunii Europene, cu o valoare de peste 780 miliarde de dolari, iar venitul mediu pe cap de locuitor a crescut cu aproape 100% – două treimi a venitului mediu al Uniunii Europene. Fondurile europene, cumulate cu propriul nostru efort, au devenit pârghia dezvoltării țării. Datorită celor peste 60 de miliarde de euro investiți în Polonia din bugetul actual al Uniunii Europene, au apărut 250 de mii de locuri de muncă, dintre care peste 140 de mii în cadrul întreprinderilor înființate de către persoane fără loc de muncă (șomere).

Noi înșine ne mirăm de fenomenul pe care îl experimentăm, anume faptul că polonezii au devenit un popor nemaipomenit de harnic în Europa. Polonezul, dacă are de lucru, lucrează în medie 1900 de ore pe an, în timp ce alte popoare, mai stabile, care sunt sinonime cu hărnicia, de exemplu germanii, lucrează astăzi șapte sute și ceva de ore. Polonezii știu că își construiesc șansa proprie pe baza calității de membru al Uniunii Europene, pe baza propriei creativități, dar și pe baza propriei hărnicii.

La ora actuală, când se discută atât de mult în Europa despre criză, uităm ce schimbare uriașă a însemnat însăși apariția Uniunii Europene, a acestei comunități a păcii datorită căreia este posibilă dezvoltarea. A comunității păcii, din interiorul căreia putem privi calm chiar și spre uriașul nostru vecin, deoarece și el se află prins în aceleași limite politice și economice.

Succesul proiectului comunitar cel mai bine îl demonstrează faptul că, până și în clipele grele, statele Uniunii Europene caută în continuare soluții împreună, și nu unul împotriva altuia. Cred cu tărie, că Uniunea Europeană va ieși și din actuala criză mai puternică, mai solidară, dar și mai deschisă față de alții, de asemenea față de vecinii Uniunii Europene de la Est.

Stimate Doamne și stimați Domni! Folosind experiența, dar și experimentând beneficiile care decurg din construirea comună a Uniunii Europe-

ne zi de zi, nu dorim să păstrăm această experiență doar pentru noi. Uniunea Europeană, din momentul apariției ei, a realizat deja cu succes, fapt ce merită reținut mai cu seamă aici, în Moldova, șase valuri de extindere. Sperăm că și Croația se va alătura comunității în iulie 2013. Va fi o nouă dovadă, puternică, a faptului că și în vreme de criză Europa rămâne credincioasă principiilor sale, găsește în interiorul său puterea și voința extinderii, rămânând devotată acelorași principii, acelorași reguli, acelorași valori.

Din această experiență europeană se desprinde un semnal lizibil pentru țările, care nu demult au pornit pe calea schimbărilor. Merită să urmărim calea reformelor. Republica Moldova are în fața sa reforme dificile, dar sunt plin de încredere și optimism că și dvs. puteți și trebuie să reușiți. Aș dori ca Moldova să devină într-o zi membru a comunității europene a popoarelor libere, cu drepturi egale, pe aceleași principii.

Polonia a avut nevoie de treisprezece ani pentru a trece de la Acordul de asociere la calitatea de membru deplin și merită reținut faptul că, la începutul acestui drum, nimeni nu numai că nu a promis calitatea de membru, dar au existat semnale importante că nu suntem acolo așteptați cu brațele deschise. Nu toți doreau să ne vadă în comunitatea europeană din diferite motive, însă consecvența, ambiția și capacitatea de transformare a propriei țări ne-au deschis drumul către calitatea de membru deplin al UE.

Aici, în Moldova, construiți deja viitorul vostru european. Țineți minte însă, și o spun în calitate de președinte al unui popor care a reușit să realizeze în mare măsură procesul de transformare, modernizare și integrare europeană: realitatea nu poate fi păcălită. Reformele urmează să fie făcute, trebuie să fie duse în mod cinstit până la capăt, astfel încât efectele lor să poată construi încredere socială, pentru ca oamenii să capete din nou siguranța că munca lor are sens, că reprezintă un aport la binele comun și că este o sursă de venit onestă și semnificativă. Nu se poate merge pe scurtătură. Aveți un scop, aveți o viziune, aveți, de asemenea, prieteni, printre care Polonia. Ați ales un curs bun, veți reuși cu siguranță să învingeți vântul potrivnic și ambarcațiunea Republica Moldova va ancora nu peste mult timp într-un port sigur în Europa.

Efectele determinării în ceea ce privește introducerea schimbărilor și a îndeplinirii obligațiilor sunt astăzi deja vizibile în Moldova. Vă felicit pentru încheierea primei etape a acțiunilor legate de liberalizarea vizelor! Îmi exprim speranța că veți reuși să îndepliniți condițiile, despre care vorbea acum trei

zile președintele Barroso, în așa fel încât în curând cetățenii Moldovei să poată călători liber fără vize în Europa, că vor putea de asemenea simți că procesul de întărire a legăturilor Moldovei cu Europa îi atinge în mod pozitiv pe ei înșiși, pe cetățeanul de rând al Republicii Moldova.

La Chișinău există același spirit, care a fost prezent în timpul transformărilor poloneze. Aici se simte acea adiere a istoriei, pe care o cunoaștem din experiența noastră poloneză. Aceleași scopuri ambițioase și le propun astăzi autoritățile din Moldova, la fel cu cele pe care noi le propuneam popoului nostru la începutul anilor '90. Sunt convins că acestea vor câștiga înțelegere și aliați într-un număr din ce în ce mai mare în capitalele europene.

La Varșovia, unde, printre altele, s-a născut concepția Parteneriatului Estic, sentimentele de simpatie față de aspirațiile moldovenești și transformările moldovenești sunt deosebit de puternice. Polonia înțelege pe deplin aspirațiile și dorințele moldovenești. Polonia este de ani buni aliatul Moldovei în drumul acesteia spre Europa, lucru pe care l-am confirmat în timpul președinției noastre în cadrul Consiliului Uniunii Europene. În mod consecvent apărăm poziția conform căreia Uniunea Europeană trebuie să rămână deschisă pentru toți acei europeni, care acționează în conformitate cu valorile comune și respectă obligațiunile ce și le-au asumat. Contăm pe faptul că înainte de cel de-al treilea Summit al Parteneriatului Estic de la Vilnius din noiembrie 2013 vom reuși să facem un progres important, care să confirme că urmează o schimbare calitativă în relațiile dintre Moldova și Uniunea Europeană. Ne exprimăm speranța că va urma finalizarea Acordului de asociere cu partea ei integrală, care o reprezintă înțelegerea privind liberul schimb aprofundat și complex. Indispensabil, fără modificări în statele întregii vecinătăți.

Aș dori astăzi să salut în mod special tinerii din Moldova – indiferent din ce casă proveniți, în ce familie ați crescut, în ce limbă vorbiți în această casă, în această familie. Diversitatea este în fapt, în convingerea mea, o bogăție. Acest lucru ar trebui să reprezinte puterea Moldovei în aspirațiile privind participarea la integrarea europeană. Europa

este bogată prin diversitatea ei. Voi de asemenea. Voi sunteți un fel de Europă mică și merită să ocrotiți această diversitate, să nu vă temeți de ea, să o folosiți ca pe o putere, ca pe o experiență pozitivă. Dorim ca Europa să fie deschisă pentru toți, pentru cei care împărtășesc valorile ei, care doresc să se unească cu ea din punct de vedere instituțional, spre a construi împreună un viitor mai bun pentru un singur om și pentru toate popoarele.

Aici, la Chișinău, am depus flori la monumentul marelui domnitor Ștefan cel Mare. Eu ca istoric știu că el i-a învins în luptă și pe nobilii polonezi, lucru care naște și simpatie, pentru că întotdeauna îl prețuim mai mult pe cel care știe să se opună categoric și să lupte pentru a atinge scopurile sale. Dar am depus florile în fața monumentului cu următorul gând, anume că fiecare popor a avut clipe mari în istoria sa și că fiecare popor poate avea în continuare clipe mari în contemporaneitatea și în viitorul propriu.

După cum Polonia a fost un exemplu pentru multe alte popoare din regiunea noastră, am certitudinea că și Republica Moldova poate fi sursa unei experiențe importante, a unui bun exemplu. Poate juca marele său rol istoric arătând că prin consecvență, curaj și ambiția de a schimba propriile realități se poate ajunge în domeniul proiectului european și până la calitatea de membru al Uniunii Europene.

Aceasta poate reprezenta o mare provocare pentru Moldova. Contează forța exemplului. Dacă noi am reușit, atunci merită să vă gândiți și voi că puteți reuși să trăiți mai bine, mai înțelept, mai rezonabil și mai prosper.

Sunt convins că Moldova, care din punct de vedere geografic și istoric a fost întotdeauna în Europa, are astăzi șansa reală de a se alătura comunității politice și instituționale a UE. Polonia este o țară de succes, care a prins și a folosit la momentul potrivit șansa sa. Moldova, în convingerea mea, va fi de asemenea o țară de succes, care, făcând la timpul potrivit o schimbare curajoasă, va fi premiată cu calitatea de membru al Uniunii Europene.

Mulțumesc frumos!

*Oratio Gratitudinis, rostit cu prilejul conferirii
titlului de Doctor Honoris Causa al AȘM.
3 decembrie 2012, Chișinău*